

**MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA
ARKUSZ EGZAMINACYJNY II**

nr zadania	model odpowiedzi i schemat oceniania
27.	<p>Zygmunt Stary chciał zahamować rozszerzanie się luteranizmu w Rzeczypospolitej poprzez wprowadzenie zakazu:</p> <ul style="list-style-type: none">a) wyjazdu do miejsc będących ośrodkami luteranizmu, w tym wysyłania tam dzieci na naukę,b) przywożenia, czytania i upowszechniania ksiązek heretyckich (Lutra lub jego zwolenników),c) wprowadzenie surowych kar za nieprzestrzeganie powyższych zakazów (zaleceń). <p>Za prawidłowe podanie każdego sposobu 1 pkt. Łącznie maksymalnie za podanie co najmniej dwóch spośród powyższych sposobów 2 pkt.</p>
28.	<p>Król przewidział bardzo surowe kary za przywożenie, czytanie i upowszechnianie w Polsce ksiązek luteranckich, ponieważ dostrzegał siłę słowa drukowanego (siłę rozpowszechniania idei poprzez druk).</p>
29.	<p>Okoliczności historyczne ukryte w sformułowaniu; „<i>iz pod tym niebezpiecznym czasem</i>” należy rozumieć jako:</p> <ul style="list-style-type: none">a) czasy zagrożenia spowodowanego bezkrólewem po śmierci Zygmunta Augusta,b) czas pogłębiania się podziału między szlachtą na tle religijnym i obawa, by nie doszło do wojny religijnej,ew. c) czas niepokoju spowodowany zagrożeniem zewnętrznym (ze strony Moskwy). <p>Za prawidłowe podanie wyjaśnienia z użyciem co najmniej dwu powyższych elementów 2 pkt (po 1 pkt za każdy element).</p>
30.	<p>Jest to odwołanie się do gałązki oliwnej symbolizującej w Biblii i mitologii – pokój, zgodę, radość, chwałę i odniesienie jej do Rzeczypospolitej „pokój i zgodę niosącej” poprzez ogłoszenie aktu tolerancji religijnej.</p>
31.	<p>Autor odwołuje się do wojen religijnych we Francji w XVI wieku. Za prawidłową odpowiedź należy uznać również podanie Nocy św. Bartłomieja.</p>
32.	<p>Stosunek Piotra Skargi do konfederacji warszawskiej był zdecydowanie negatywny. Uważał, że prowadzi ona do:</p> <ul style="list-style-type: none">a) podważenia podstawy, fundamentu państwa, jakim był katolicyzm,b) rozszerzania się innych wyznań, co prowadzi do konfliktów, waśni i grozi upadkiem państwa (czyli jest zagrożeniem dla państwa). <p>Za podanie jednego z dwóch argumentów – 1 pkt.</p>
33.	<p>Różnica poglądów wynika z różnicy wyznania. (Autor kalwiński widzi korzyści z konfederacji, ponieważ pozwala mu na swobodne działanie. Ks. Piotr Skarga broni religii katolickiej, którą uważa za zagrożoną). Do uzyskania punktu wystarczy wskazać różnicę wyznania.</p>

34.	Konfederacja – w Polsce szlacheckiej związek szlachty, zawierany w celu przeprowadzenia postulatów politycznych – 1 pkt. [Uczeń może wskazać łaciński źródłosłów (łac. confoederatio – związek), bądź dodać, że mógł być to także związek duchowieństwa lub miast, ewentualnie zauważyć, że mogły być konfederacje wojskowe (w celu wyegzekwowania żołdu), bądź w okresie bezkrólewia w celu utrzymania pokoju w państwie.]
35.	<p>Np.</p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD Wyznania[Wyznania] --> Chrześcijańskie[Chrześcijańskie] Wyznania --> Niechrześcijańskie[Niechrześcijańskie [religia Żydów (Judaizm)]] Chrześcijańskie --> Katolicy[Katolicy] Chrześcijańskie --> Obrządek_grecki["Obrządek grecki (Prawosławie)"] Chrześcijańskie --> Luteranie[Luteranie] Chrześcijańskie --> Kalwiński[Kalwiński] </pre> </div> <p>Zdający może wyprowadzić kalwinizm i luteranizm z protestantyzmu. Za wyodrębnienie wyznania chrześcijańskiego od judaizmu (religii żydowskiej) 1 pkt. Za dalsze podziały, które dotyczą jedynie chrześcijan 1 pkt. Łącznie maksymalnie 2 pkt.</p>
36.	<p>Pietro Duodo uważał, że Żydzi stanowili w Polsce znaczącą liczebnie i ekonomicznie społeczność, ponieważ:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) zajęli się handlem – mogli to robić, gdyż jego zdaniem szlachta uważała to zajęcie za niegodne, a pozostałe stany nie miały do tego predyspozycji (mieszczanie - byli za leniwi, a chłopci „ za ciemni i uciśnieni”), b) popierali ich „panowie” – autor tekstu prawdopodobnie myślał o magnaterii – ponieważ handel prowadzony przez Żydów przynosił im materialne korzyści. <p>Za każdą poprawną odpowiedź (wskazanie przyczyny z wyjaśnieniem) 1 pkt. Łącznie maksymalnie 2 pkt.</p>
37.	<p>Zygmunt III Waza nie zwalczał dysydentów, nie zmuszał ich do zmiany wyznania, ale stosował „łagodne sposoby” – rozdawał urzędy starostów tylko katolikom.</p>
38.	<p>Właściwy fragment to: „<i>nawrócili się powoli i pojednali z Kościołem, nie tylko we właściwej Polsce i Mazowszu, ale i w Wielkim Księstwie Litewskim, Prusach, Inflantach, na Podolu, Rusi i Wołyniu.</i>” Do uzyskania punktu wymagane jest zacytowanie odpowiedniego fragmentu.</p>
39.	<p>Innowiercy domagali się :</p> <ol style="list-style-type: none"> a) poszanowania praw, przestrzegania „zaprzysiężonej” tolerancji religijnej,

	b) ochrony, bezpieczeństwa. Za każdą poprawną odpowiedź 1 pkt . Łącznie maksymalnie 2 pkt .
40.	Przysięga królewska to zaprzysiężenie artykułów henrykowskich, do których dołączony został akt o tolerancji. Za podanie tylko, że król zaprzysięgał wszystkie prawa i przywileje – 1 pkt . Za podanie tylko, że król zaprzysięgał akt konfederacji warszawskiej – 1pkt . Jeżeli uczeń poda pełną odpowiedź, otrzymuje 2 pkt .
41.	Zdaniem arian podstawową zasadą porządku społecznego powinna być: a) równość oparta na braterstwie, polegająca na zniesieniu różnic stanowych i przywilejów, b) zniesienie powinności (feudalnych). Za jedną poprawną odpowiedź 1 pkt . Za pełną odpowiedź 2 pkt .
42.	Autor tekstu jest nietolerancyjny (ew.: ujawnia swoją niechęć do innowierców, przede wszystkim do Żydów i arian.) Autor, chcąc znaleźć przyczyny niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasach „Potopu”, dopatruje się „kary bożej” zesłanej na Polskę za tolerancję wobec innowierców. Za określenie postawy 1 pkt . Za wyjaśnienie przyczyny 1pkt . Łącznie maksymalnie 2 pkt .
43.	Przyczyny prześladowań: a) religijne – odrzucenie dogmatu o Trójcy Świętej, b) społeczne – hasła równości, zniesienia różnic stanowych. Za każdą poprawną odpowiedź 1 pkt . Łącznie maksymalnie 2 pkt .
44.	<u>różnice:</u> - zbór kalwiński cechuje prostota, nawet surowość. - kościół Św. Piotra i Pawła, zbudowany w stylu barokowym, charakteryzuje bogactwo elementów dekoracyjnych, rzeźby, pilastry, kolumny itp.(wzorowany na rzymskiej świątyni Il Gesù), <u>przyczyny:</u> - kalwiniści opowiadali się za prostym surowym wystrojem kościoła, - duchowieństwo katolickie, szczególnie w okresie baroku, uznało, że sztuka ma służyć szerzeniu idei Kościoła, ma pokazywać wielkość i piękno religii katolickiej. Jeśli zdający: - dostrzegł różnice w wystroju architektonicznym 1 pkt , - opisał różnice w wystroju architektonicznym oraz dodatkowo wskazał na czym one polegają 2 pkt ; Jeśli zdający: - podał, że różnice wynikały z powodu odmienności doktrynalnych kalwinizmu i katolicyzmu <u>lub</u> wspomniał o wpływie kontreformacji na sztukę i architekturę sakralną) 1 pkt . Łącznie maksymalnie 3 punkty .
45.	Konstytucja 3 Maja wprowadzała następujące postanowienia w stosunkach wyznaniowych:

	<p>a) uznawała wyznanie rzymsko-katolickie za religię panującą, b) wolność wyznania dla innych religii i jej ustawowe zagwarantowanie, c) zakaz odstępstwa od wiary rzymsko-katolickiej.</p> <p>Za każdą poprawną odpowiedź 1 pkt. Łącznie maksymalnie 3 pkt.</p>
46.	<p>Obydwa dokumenty gwarantowały swobodę wyznania, lecz:</p> <ul style="list-style-type: none">- Konstytucja przyznawała religii rzymsko-katolickiej status religii panującej, czego nie było w akcie konfederacji,- Konstytucja zabraniała odstępstwa od katolicyzmu (apostazji), czego nie było w akcie konfederacji,- ew. akt konfederacji odnosił się jedynie do stanu szlacheckiego, natomiast Konstytucja także do innych stanów społecznych (np. mieszczan). <p>Za prawidłowe podanie każdej różnicy 1 pkt. Łącznie maksymalnie za podanie co najmniej dwóch różnic 2 pkt.</p>
47.	<p>Uczeń może wysnuć następujące wnioski:</p> <ul style="list-style-type: none">- zwiększyła się liczba unitów,- zmniejszyła się liczba protestantów,- zwiększyła się liczba wyznawców judaizmu,- katolicy nie stanowili większości wśród mieszkańców Rzeczypospolitej.- możliwe jest również podanie przez zdającego innych wniosków, o ile są one poprawne i zgodne z prawdą historyczną. <p>Za każdą poprawną odpowiedź 1 pkt. Łącznie maksymalnie 3 pkt.</p>
48.	<p>Przyczyny zmian w strukturze wyznaniowej i stosunkach międzywyznaniowych:</p> <ul style="list-style-type: none">- sukcesy kontrreformacji,- zmiany w położeniu ekonomicznym i politycznym szlachty,- pogarszanie się sytuacji międzynarodowej Rzeczypospolitej (liczne wojny z wrogami zewnętrznymi, będącymi wyznawcami innych religii),- obarczanie innowierców odpowiedzialnością za liczne nieszczęścia spadające na państwo,- zwycięstwo sarmatyzmu jako ideologii dominującej wśród polskiej szlachty,- możliwe jest również podanie przez zdającego innych przyczyn, o ile są one zgodne z prawdą historyczną. <p>Należy zwrócić uwagę, aby poruszone zostały różnorodne zagadnienia.</p> <p>Za każdą poprawnie wymienioną przyczynę 1 pkt. Łącznie maksymalnie 3 pkt.</p>